

oklevélírók ismertetése következik, főként a legnagyobb anyaggal szereplő ágostonos prépostság (Bergerkloster) és a lovagház scribainak tevékenységét vizsgálja, igen gondos paleográfiai és filológiai elemzéssel. Itt legfeljebb annyit lehetne kifogásolni, hogy a dictatus vizsgálataánál scribánként túl nagy önállóságot tételez fel és keveset enged a formulárek befolyásának. Az oklevél-szöveggözléseknél, mint a regesztázásnál is, a Németországban immár hagyományosan kötelező Monumenta-előírásokhoz tartja magát. A pecsétek leírása a várgrófok, a prépostság (Bergerkloster), a német lovagrendi ház, a ferencesek, a Magdolna-kolostor és a város pecséteinek történetével ismert meg. E tekintetben a részletesebb tájékozódást még három tábla is megkönnyíti és szemléletesebbé teszi. Igen részletes hely- és személynévmutató, glossarium és 17 oklevélírásminta-tábla teszi még teljesebbé és értékesebbé a tartalmilag igen érdekes, módszerben és színvonalban követendő Urkundenbuchot.

Mezey László

Bastian, F. (+) — Wideman, J.: **Regensburger Urkundenbuch. Urkunden der Stadt 1351—1378.** II. köt. Monumenta Boica 54. C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung. München 1956, X + 663 old.

A magyar szempontból fontos regensburgi oklevelek második kötetének összeállítására a Bajor Akadémia történeti bizottsága még az első világháború előtt adott megbízatást az 1943-ban elhunyt Franz Bastian kiváló gazdaságtörténésznek. Bastian a kéziratot 1930-ban zárta le, kiadására azonban csak 1945 után kerülhetett sor, amikor az anyag felülvizsgálata során megállapítást nyert, hogy a kivonatok nem mindig ragaszkodtak az oklevelek eredeti szövegéhez, s ezért Wideman a kötetet átdolgozta. A megjelent kötet az 1351 és 1378 (IV. Károly császár halála) közötti időszakot öleli fel, s a tervek szerint egy az 1379 és 1400 közti okleveleket tartalmazó kötet fogja a sorozatot lezárni, ugyanebben a kötetben fogják folytatni a pecsétek ábráinak közlését is. A most ismertetendő kötet 1225 oklevél-kivonaton, illetve teljes oklevélszövegen kívül egy Leibgeding-kötetet, valamint az ún. Gelbes Stadtbuch feljegyzéseinek kivonatát közli.

Az oklevelek közlése a kötetben nem egységes. A fontosabb okleveleket teljes szövegükben találjuk meg, az ilyen szöveggözléseket a feloldott keltezés és egy egészen rövid, egysoros kivonat vezeti be, a közölt szöveget egy ugyancsak egészen rövidre fogott, az oklevél eredeti voltát, lelőhelyét és a pecsétek leírását tartalmazó legenda zárja le. A formulás részek sokszor még ilyenkor is kimaradnak az oklevél szövegéből. Az anyag egy részét a szerzők kötetlen formájú, az eredeti oklevélszövegrészeket idézőjelben közlő regesztákban dolgozták fel. Így közlik pl. a regensburgi polgárok végrendeletét is. A regeszták célja nem az oklevelek diplomatikai formájának visszaadása, hanem az oklevelekben levő tények rögzítése. Ha pl. ugyanarról a tényről több oklevél vagy oklevél és fel-

jegyzés maradt fenn, akkor az első regeszta legendáját még egy apróbetűs rövid regeszta egészíti ki (pl. a városi könyvekből) ugyanazon szám alatt. A bevezető rövid tartalmi megjelölés és a legenda nyelve minden esetben német, még a latin nyelvű oklevelek esetében is.

A kötetet külön hely- és névmutató, továbbá külön tárgymutató zárja le, amelyben a helynevek mai alakjukban szerepelnek (pl. Budapest, Piliscsaba stb.) és azokat zárójelben a helység fekvésének meghatározása, majd a kérdéses regeszta száma, esetleg (hosszabb oklevélnél) a kötet lapszáma követi. A tárgymutató egyben glosszárium is. Az adatok itt is a mai német forma alatt találhatók, de az oklevelek nyelvében szereplő eredeti alakokat is felsorolják. Ugyanitt szerepelnek a latin terminus technicusok is.

A magyar olvasó azzal a reménnyel veszi kezébe a kötetet, hogy benne sok magyar vonatkozású anyagot fog találni. Sajnos, ebben a reményében csalódnia kell. Lajos királynak a regensburgiak részére kiadott privilégiumait (1359, 1371 — Anjouk. dipl. eml. I. köt. 343, II. köt. 481, 664) kivéve csak a Gelbes Stadtbuch egy 1377-i bejegyzése (amely szerint barchet miatt Budára küldöttség ment) magyar vonatkozású. A magyar arany forintra vonatkozólag is csupán három adatot találunk. A következő kötetet ezért nemcsak a gondos kiadás miatt várjuk örömmel, hanem azért is, mert abban talán több magyar vonatkozású anyagot találhatunk majd.

Fügedi Erik

Lehotská, D.—Handzová, S.—Horváth, V.—Hrabuššay, Z.—Merglová, N.: **Archiv mesta Bratislavy. Inventár stredovekých listín, listov a iných príbuzných písomnosti.** Archivná správa ministerstva vnútra. Praha 1956, 629 old., 16 tábla

Az újjászületett szlovák levéltárügy egyik legfőbb törekvése, hogy a levéltárak gazdag anyagát hozzáférhetővé tegye. Az itt ismertetésre kerülő kötet célja is az volt, hogy „a tudományos dolgozók és a széles tömegek részére megkönnyítse Pozsony város középkori történetének tanulmányozását”, s ezt a középkori anyag leltárán keresztül kívánta elérni. A kötet leltárjellegéből következik, hogy minden egyes oklevél vagy ahhoz hasonló diplomatikai jellegű darab egy olyan regesztát kapjon, amely lehetővé teszi azonosítását, tartalmának felismerését, és tartalmazza a legfontosabb, iránytmutató adatokat. Az 1245 és 1500 közötti időszakból összesen 4219 ilyen darabot vettek fel a kötetbe. Az egyes darabok tételeit a sorszám és a jelenleg érvényben levő jelzet vezeti be. Ezt követi a feloldott dátum és keltezési hely, majd a szlovák nyelvű regeszta. A regeszta után rövid legenda következik, amely feltünteti azt, hogy az oklevél eredeti-e vagy másolat, az oklevél anyagát, nyelvét, pecsétjét és végül az oklevél legfontosabb kiadását. A regeszták előtti bevezetés első része a város középkori okleveleinek rendezési történetét, második része a leltározás elveit és az alkalmazott rövidítéseket foglalja